

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 85/03-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho na neverejnom zasadnutí 10. septembra 2003 prerokoval prijatú sťažnosť P. P. POP-CAR SERVICE, K., zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 1622/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 1622/01 p o r u š i l právo P. P. POP-CAR SERVICE, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 1622/01 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. P. P. POP-CAR SERVICE priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 Sk (slovom päťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. P. P. POP-CAR SERVICE priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8 796 Sk (slovom osemtisíc sedemstodevät' desiatšesť slovenských korún), ktorú je Okresný súd Košice II povinný mu vyplatiť na účet advokáta JUDr. T. Š. do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 85/03-9 zo 16. apríla 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť P. P. POP-CAR SERVICE (ďalej len „sťažovateľ“), K., zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., Advokátska kancelária, K., namietajúcu porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 1622/01 na ďalšie konanie.

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti (ďalej len „sťažnosť“) písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom, vyjadrením č. Spr 520/03 z 15. mája 2003 a sťažovateľ, zastúpený svojím právnym zástupcom, stanoviskom z 27. mája 2003.

Okresný súd vo svojom vyjadrení k opodstatnenosti prijatej sťažnosti vykonal chronologický prehľad doterajšieho konania vo veci a vyslovil názor, že: „dĺžka predmetného konania je v značnej miere zapríčinená samotným žalobcom, ktorý si spolu

s podaním návrhu nesplnil svoju poplatkovú povinnosť, takmer 15 mesiacov po podaní návrhu uplatnil jeho zmenu, čím znemožnil vydanie platobného rozkazu v registri, do ktorého bola vec pôvodne zapísaná, neprevzal si predvolanie na vytýčené pojednávanie, ktorého sa tak svojím zavinením nezúčastnil napriek sťažnostiam na priet'ahy v konaní.“ Na svoju obranu uviedol, že „Nezanedbateľná je aj skutočnosť, že v súdnom oddelení vo veci konajúcej sudkyne je 545 nevybavených vecí, čo je objektívnym dôvodom pre nemožnosť priebežnejšieho konania v namietanej veci“.

Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku k vyjadreniu okresného súdu uviedol, „že návrh na začatie konania s návrhom na vydanie platobného rozkazu bol sťažovateľom podaný na okresnom súde dňa 27. 6. 2000. Až dňa 23. 10. 2001 bol sťažovateľ vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku. Nepopierame, že poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, no súd neopodstatnene 16 mesiacov otáľal s postupom podľa § 10 ods. 1) zák. č. 71/1992 Zb. v znení neskorších predpisov. Ďalší postup súdu nebol rovnako promptný, ako to prikazuje § 100 ods. 1) Občianskeho súdneho poriadku a to aj za prípadného použitia § 43 Občianskeho súdneho poriadku... Z nášho pohľadu teda už v samotných počiatkoch, pri prvých úkonoch súdu došlo k zbytočným priet'ahom v jeho konaní. Z uvedeného dôvodu považuje sťažovateľ svoju sťažnosť za oprávnene podanú ... “

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Sťažovateľ podal 27. júna 2000 návrh na začatie konania s návrhom na vydanie platobného rozkazu o zaplatenie 984 Sk istiny s prísl. Vec je vedená na okresnom súde pod sp. zn. 11 C 1622/01.

Na výzvu okresného súdu z 28. septembra 2001 sťažovateľ uhradil súdny poplatok 23. októbra 2001.

Sťažovateľ podaním z 19. septembra 2001 doplnil svoj návrh z 27. júna 2000.

Dňa 18. decembra 2001 bol daný pokyn kancelárii na prevedenie veci do registra C.

Výzva okresného súdu (na vyjadrenie sa k žalobe) z 19. septembra 2002 (po dvojnásobnom neúspešnom pokuse o doručenie výzvy v mesiacoch október 2002 a január 2003) bola žalovanému doručená 24. januára 2003.

Okresný súd uznesením č. k. 11 C 1622/02-11 z 25. marca 2003 pripustil zmenu návrhu (z 19. septembra 2001). V uvedený deň vytýčil termín pojednávania na 7. máj 2003. Toto pojednávanie pre neprítomnosť účastníkov bolo odročené na 25. jún 2003.

Súdny spis sp. zn. 11 C 1622/01 bol 5. júna 2003 doručený ústavnému súdu a vrátený späť 20. júna 2003.

Podľa zistenia ústavného súdu pojednávanie vytýčené na 25. jún 2003 bolo odročené na 12. september 2003.

K sťažnosti bola pripojená odpoveď predsedu okresného súdu sp. zn. Spr. 23110/02 z 25. septembra 2002 na sťažnosť sťažovateľa na prietahy v konaní vo veci sp. zn. 11 C 1622/01, podľa ktorej „...Od 28. 12. 2001 do 19. 9. 2002 skutočne vznikol prietah v konaní a za tento sa Vám ospravedlňujem. Bol však spôsobený objektívnymi dôvodmi, a to veľkým počtom nevybavených vecí aj v súdnom oddelení vo veci konajúcej sudkyne (560 vecí)“.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa odseku 2 citovaného článku ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.“

V petite svojej sťažnosti sťažovateľ žiadal vyslovenie porušenia vyššie označeného základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, priznanie primeraného finančného zadostučinenia vo výške 5 000 Sk a trov jeho právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

Okresný súd vo svojej vyššie citovanej odpovedi na sťažnosť sťažovateľa priznal síce prietahy v konaní, ale ospravedlňoval ich vysokým nápadom vecí na súd, ako aj správaním sťažovateľa v konaní (konkretizovaným vo vyjadrení z 15. mája 2003).

Sťažovateľ v stanovisku k vyjadreniu okresného súdu vyslovil názor, že toto „Vyjadrenie síce neuvádza, či uznáva, že v konaní, vedenom pod sp. zn. 11 C 1622/01 došlo podľa jeho názoru k zbytočným priet'ahom alebo nie, napriek tomu však zotr'ávame na stanovisku, že k takýmto priet'ahom došlo“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa naplní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98, I. ÚS 41/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Ústavný súd zo skutočností uvádzaných okresným súdom ani z obsahu spisu nezistil žiadnu takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o takej zložitosti posudzovanej veci, ktorá negatívne ovplyvnila jej doterajší priebeh konania.

2. Pokiaľ ide o „správanie“ sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd konštatoval, že na celkovej dĺžke konania sa podieľal sťažovateľ, pričom vzal do úvahy námietky okresného súdu, že sťažovateľ si nesplnil svoju poplatkovú povinnosť, ktorá mu vznikla spolu s podaním návrhu na začatie konania, ako aj že „takmer 15 mesiacov po podaní návrhu uplatnil jeho zmenu, čím znemožnil vydanie platobného rozkazu v registri, do ktorého bola vec pôvodne zapísaná, ...“

Na druhej strane podľa názoru ústavného súdu nič nebránilo okresnému súdu, aby v posudzovanej veci použil procesné prostriedky dané mu všeobecne záväznými právnymi predpismi upravujúcimi priebeh súdneho konania.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Ústavný súd konštatuje, že okresný súd v už vyššie citovanej odpovedi na sťažnosť sťažovateľa na prietahy v konaní v predmetnej občianskoprávnej veci priznal prietahy v konaní v čase „od 28. 12. 2001 do 19. 9. 2002“, t. j. v trvaní vyše 8 mesiacov.

Podľa názoru ústavného súdu aj postup okresného súdu v čase od podania návrhu (27. jún 2000) do vyzvania sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku (28. septembra 2001), t. j. v trvaní vyše 15 mesiacov, nebol takým postupom v konaní, ktorý by zodpovedal ústavou zaručenému právu sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov.

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo vysokom nápade vecí ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prietahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

Vychádzajúc z dôvodov vyššie uvedených v bode 1 (hodnotenie podľa kritéria zložitosti veci), z platnej právnej úpravy a z postupu súdu (organizovania jeho procesného

postupu) v predmetnom občianskoprávnom súdnom konaní nemožno hodnotiť postup okresného súdu v posudzovanej veci ako postup, ktorý by zodpovedal ústavou priznanému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a príslušným ustanoveniam Občianskeho súdneho poriadku, ktoré sú nevyhnutným predpokladom spoločensky efektívneho, t. j. rýchleho a účinného poskytnutia právnej ochrany.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal podľa osobitných predpisov.

Aj keď o to sťažovateľ výslovne nežiadal, vzhľadom na doterajší priebeh konania v predmetnej veci a skutočnosť, že ani po uplynutí vyše troch rokov od podania návrhu okresný súd ešte meritórne nerozhodol, považoval ústavný súd za potrebné v zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázať okresnému súdu konať v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku upravujúcimi priebeh konania tak, aby nedochádzalo k porušovaniu práva garantovaného čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, je treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ rozumieť doručenie tohto rozhodnutia účastníkom konania.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uplatnil priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 5 000 Sk „... s prihliadnutím na súčasný postup súdu, na úrovni zodpovedajúcej reláciám doterajšej praxe ústavného súdu. ... ide o obnos primeraný samotnej dĺžke tvrdených priesťahov a skutočnosti, že v konaní je predmetom sporu tiež majetková hodnota“.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy primerané finančné zadosťučinenie, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02). Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd z ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde a s prihliadnutím na všetky okolnosti zakladajúce namietané porušenie označeného základného práva v predmetnom konaní uznal podľa zásad spravodlivosti za odôvodnené priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 Sk.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Právny zástupca sťažovateľa si uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom, ktoré vyčíslil vo výške 8 796 Sk za dva úkony právnej pomoci podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

Ústavný súd priznal odmenu za dva úkony právnej pomoci, a to prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie stanoviska k vyjadreniu okresného súdu. Podľa takto určených kritérií sú trovy právneho zastúpenia za dva úkony právnej pomoci 8 796 Sk (za jeden úkon 4 270 Sk a režijný paušál 128 Sk).

Ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade (sťažovateľ bol v konaní úspešný) je odôvodnená aplikácia ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, že požadovaná

náhrada trov právneho zastúpenia zodpovedá platným právnym predpisom, a preto uložil okresnému súdu povinnosť zaplatiť trovy právneho zastúpenia sťažovateľa v sume 8 796 Sk.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2003